

A'

TSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FELSÉG'

ENGEDÉLMÉVEL.

01010101010

Nro 32.

Költ Bétsben, Sz. György Havának (Aprillisonak)
21-dik napján 1797-dik Elztendőben.

Hadi Környülállások.

A' Regensburgi Frantzia Újságnak 16-dik
Áprilisi Darabja, egy fontos Levelet kö-
zöl, mely, Ápril. 13-dikánn költ *Augs-
burgból*, 's ezeket foglalja magában.
„Úgy halljuk, hogy *Triest*, ismét a'
Ts. Kir. Felség' hatalmában vagyon. Kal-
márok beszélik, a' hozzájuk érkezett Le-
velekből, hogy *Triesthez* 18 línci Anglus
hajók érkeztek. — Húsz ezeren mené-

I i

nek bé, a' Frantziák Tirolisba, 's nem tértek vissza többet hét ezernél. Nem könnyen lehet elegendő hathatóságú szókat válogatni, azon buzgóságnak eleven előadására, a' melyel tusakodnak Hazájokért a' derék Tirolisiak. "

Éppen a' midőn le-írtuk vala már ezen Levelet, Bétsbe is el érkezett Stafétán az örvendetes Tudósítás, *Triest*nek vissza-vételéről. *Casimir* Oberster, ki a' vitéz Horvátokkal vissza-nyerte *Fiumét*, szintoly szerentsés volt *Triestre* nézve is, sőt annyiban még szerentsésebb, hogy igen szép nyereséget is tett: mert a' midőn már el foglalta volna *Triestet*: 22 pénznel és drága portékákkal rakott ládák érkeztek oda vízenn *Anconából*, a' Fr. ák' számára: melyeket által vett *Casimir* Oberster.

Tegnapelőtt el utazott *Károly* Fő-Hertzeg Bétsből Salzburgba.

Moró Fr. Vezér, Ápr. 4-dikénn, *Párisban* volt.

A' Fegyvernyugvás' ideje ismét meghosszabbított.

A' *Grétzi* Újságot nem kaptuk már egynehány postán.

A' *Béts*-aljai táborról tsak egy szóval emlékezzünk a' múltt postán: már most töb-

bet írhatunk felőle, mert meg-néztük a' múlt Szeredánn. Fekszik az, a' *Wiedeni* külső kerítésénn kívül *Béts* Városának; azonn a' nagy ki-terjedésű térségenn, mely balról esik a' *Bádenbe* vivő útnak. A' tábor előtt, Földvárak vagynak készítve oly meszfzeségre egymástól, hogy kereszthez lehet ágyúzni belőlök. Meg-fzemléltünk három ilyen Redutokat (Földvárakat); melyek már ágyúkkal, és munitzióval is meg-vóltak rakva. Fekszik egy Redut mindjárt azon a' magas tzi fra kő-öszloponn innét, a' mely, a' fenn említett út jobb meljékénn áll, *Spinnerinn-am-Kreuz* nak neveztetik. Meg-jártuk a' tábornak is egy részét, 's befzelltünk *Nádasdy* 's *Jellachich* Gránátérossaival, *Wurmser* Huszárjaival, 's Tsálsár és *Karaiczay* Könynyü-lovassaival. A' tábori Nép közzül némelyeknek vagynak táboraik; mások pedig, szabad Ég alatt tartózkodnak. A' *Nádasdy* Gránátérossai tanyája' végénn sok olyan fejer, veres, és kék tollakat találunk el szórva, a' melyekből vagynak öszsze-szerkeztetve a' Fr. Tisztek' Kokárdáik. Hogy a' Magyarból Hazájánn kívül se' kopik ki az a' meg-betsü-hetetlen tulajdonság, mely szerént kész meg-kínalni szíves-senn az előtte lévő bár kevés eleségből is; Hazafitárssát: tapasztaltuk a' *Nádasdy* Gránátérossaibann, kik közzül a' mint egy

tsoport, hason fekve ebédlett volna: egy a' Társaságunkból hozzájuk szól: Jó appetitust kívánok — úgymond — Földi Uraiméknak: a' felelet ezen kívánságra, e' vólt: „Tessék hozzák jöni.“ Tovább menvén örömmel hallottuk egy Gránátérosnak a' szájából, egynehány Pajtásaihoz intézett ezen szavait: „Tsak nints — úgymond — jobb annál: Ne bánts d a' Másét, Tartsd meg a' magadét.“

Ő Felsége, maga is meg-nézegette a' tábort a' múltt Kedden, 's oly rendelést tett, hogy minden Legény egy nagy mezfely jóféle bort kap ingyen naponként.

Az Alsó-Ausztriai Rendek' Korpusa, ötfázötvenegy főből állott már tegnap, 's a' Formaruhája is meg-határozott, mely, fog állani kék hoszfzú nadrágból 's lájbliból, és veres hajtókájú fehér kabátból, ezüst váll-rojtal; a' Tiszteké pedig arannyal.

Hogy a' fel-keltt és fegyvert-fogott Földnépének annál több ösztöne légyen a' buzgó vitézkedésre: méltóztatott Ő Felsége meg-ígérni, hogy a' mely pensionátus Tisztek szolgálatot fognak tenni az említett Földnépe' társaságábann, szintügy érdemesekké tehetik magokat a' *Mária Theresia* Katonai-Rendjébe való fel-vétetteésre, valamint szintén a' reguláris Kato-

naságnál szolgáló Tisztek: a' fel-fegyverkezett Földnépe közzül valók pedig el nyerhetik a' Vitézi érdem-pénzzeket, szintén úgy mint más Katonák, és a' míg szolgálnak: szedni is fogják az azokkal együtt járó tóldalék-zsöldokat. — A' Tiszti rangú Polgár-Katonák, viselhetik had utánn is a' Katonai Tifztség' tzmereit.

Hogy az apró Réz-pénznek annál nagyobb bősége lehessen a' mostani környül-állásokhoz képest: egy Rendelést adatott ki Ő Felsége Ápr. 15-dikénn, a' melynek ereje szerént mind az adásbann vevésbenn, mind a' közönséges Kaszszaknál is, fél-krajtzárban el kell venni azon Réz-Soldikat, melyek eddig, tsak *Triest*benn és *Carniolia*bann jártak.

Minthogy a' *Béts* Városa' óltalmazására öszfe-sereglett és még most is se-reglő Katonaság sántzos táborba száll: ez okon, némely 'frázsa-helyekenn már most Polgár-Katonák állanak *Béts*benn.

Az Iffjú Fő-Hertzegek Ápr. 14-dikénn; más nap pedig *Amália* Fő-Hertzegaszszony, a' Fr. Királyi Hertzegaszszonynyal egyetemben *Prága* felé indultak *Béts*ből; a' *Korona-Örököse* pedig, a' több Magzatjaikkal egygyütt Ő Felségeknak, *Buda* felé.

A' Spanyoloktól el nyertt *Ámerika*-meljéki *Trinidad* nevű Szigetbenn 634 Sze-

mélyekből álló Őrizetet találtak az Anglusok, a' kik között 80 Tisztek és 50 Betegek voltak.

Azt az örömet, melyet, *Trinidad'* elvétele okozott Londonban, megzavarta némely részben egy más Híradás, a' mely fzerént, 12 Anglus hajókat, melyek Napnyúgoti Indiából indultak, és 2 száz ezer font sterlingre betsültetnek, el kaptak két Fr. Fregátok.

Az Irlándiai (Hiberniai) Vice-Király, látván hogy *Ulster* Tartományában, mely, negyed részét teszi Irlándiának, annyira nevedett a' pártütés; hogy a' polgári hatalom' ereje, nem vólt többé elegséges: hadi erőt vett elő, 's a' Partosoktól erővel kezdte el szedetni a' fegyvert, mely tselekedete és annak szükséges folytatása éránt tudósította is az Irlándiai Országgyűlésnek mind két Tábláit. Ezen Tudósítást helytelennek állította a' 2-dik Táblánál *Grattan* Úr, és a' Vice-Király' intézeteit Konstitútzióval ellenkezőknek kiáltotta, 's kívánta, hogy az Ország' állapotját meg kell vizsgálni: de ezen kívánságnak 121 ellenzői vóltak, és tsak 16 pártfogói. *Grattan* Úrnak főképpen ellene szegezte magát *Egan* Úr, 's annyira neki tüzesedett, hogy Azt, kisdud formájához alkalmaztatott ki-fejezéssel, Tizenkettődformájú-gyújtogátónak nevezte: Ez

pedig Amazt, ki-bérlett magaveti-embernek. Duellumra keltek volna: de mindketten meg-árestáltattak, 's el sem botsáttattak addig, míg fel nem fogadták, hogy a' mely vetélkedés vagyon közöttök: azt, a' Parlamentom' házánn kívül nem fogják folytatni.

Ánglia Fő Kintstartója *Pitt* Minister eránt, arra akarta venni Gróf *Suffolk* 27-dik Mártziusbann az Ország-Gyűlés' Első-Tábláját, hogy Annak a' Ministerségből való el botsáttatása végett kérje meg a' Királyt. Ezen el botsáttatást úgy adta elő a' Gróf, mint olyan eszközt, mely által, nagy szeréntsétlenségnek lehet eleit venni: mivel-hogy első szerző-oka a' mostani hadnak *Pitt* Minister vólt, ki a' maga ártalmas intézetei által el vesztette az Ország' bizodalját. Ezenn javaslatát azonn végezte Gróf *Suffolk*, hogy ha reá nem áll arra az Első-Tábla: úgy Ő, különös audienziára megy a' Királyhoz, és ott fogja azt eleibe terjeszteni Ő Felségének. *Pitt* Úrnak 's a' több Ministereknek védelmezésére meg-szóllalt Minister Lord *Grenville*; az Ánglus tengeri-erőnek nagy tetteit hívta tanúbizonyosságúl a' Ministerek' részére; 's bizonyosnak mondotta, hogy a' Kereskedés és az Ország' Kintsháza, virágzó állapotban vagynak: ellenben, ha a' mostani Ministerek a' jelen lévő hadat nem kez-

dették volna: a' Religió, Törvény, Tulajdonosság, a' Rendek' különbsége, 's az egész Konstitútzója Angliának oda volna most. — Lord *Rodney*, az Ország' szükségének, közönséges adakozás által való pótolását állította a' mostani környülállásokban jó eszköznek, 's Ő magát 5000 font ft. nek adására ajánlotta. Márki *Lansdowne*, nem a' Ministerek', hanem a' Principiumok' változtatását mondotta szükségesnek. Lord *Grenville* ellenzett minden Újjítást. Márki *Lansdowne* azt felelte, hogy magok a' Ministerek igen nagy változást tettek *Nagy-Britannia'* szabad Systemájában. Voksra menvénn a' dolog, 104 nyilatkoztatta magát ellene Gr. *Suffolknak*, és tsak 18 érette.

A' *Dünkircheni* Kikötőhelyben, már régtől fogva folytatott készülettételeik a' Frantziáknak, tzeljokra láttattak sietni Mártz. 16-dikánn, úgymint a' mely napon oly Végzést adott ki a' Direktórium, hogy 19-dik Májusig minden egyesülés félbeszakasztassék, még az is, a' mely folyamatban volt annakelőtte, két Kikötőhelyekből, t. i. a' *Dieppeiből*, és *Calaisiből*.)

Rómában egy Öszfzesküves tudódott ki, melynek Részesei közzül sokan el fogattattak, 's a' *Vaticanum* körül lévő 'Strázsák' száma szaporított.

Az újabb Római Tudósítások szerint bé-zárva tartatnak a' Vaticánum Kapui, 's meg-vagynak rakva 'strázsákkal, és rész-szerént ágyúkkal is. A' *Braschi* Família, *Terracinába*, (Nápoly-Ország' szélére) küldötte el minden drágább vagyonjait, 's maga is oda szándékozott menni.

Az el fogattatott Pártosok között vannak Egyházi Rendű Személyek is. *Busca* Cárdis, el kéredzett a' Státus-Secretáriusságból, 's helyébe *Doria* Cárdis neveztetett. — Többnyire éjtszaka indítatnak el Rómából azok a' lovak és szekerek, melyek által a' Békesség' feltételei telyesítetnek.

Az *Anconai* Kerület' Lakosai közzül is sokann, és az *Urbinoi* Hertzegségbeliek közzül még többen nem szenvedhetik magok között a' Fr. ákat. Közel 4 ezer Parasztok voltak fel fegyverkezve ellenek: minekokáért *Sahüget* Frantzia Generális ostrom alá is vétette *Rimini* Városát: hanem Mártz. 11-dikénn, egy Jelentést tett közönségessé, melybenn kegyelmet ígért mindazoknak, valakik tsendessen haza mennek 's le teszik a' fegyvert. Ezenn ígéretre, Pápa Ő Szentsége' Küldöttje *Arrigoni* Úr beszéllette reá a' Fr. Generálist, az *Urbinoi* Apátural, és a' Dominikánusok' Priorjával együtt, a' kik *Arrigoni* Úrnak hívására jelentek meg *Posaroban* a' Fr. Generálisnál.

A' Szárdíniai Király, két tábort állítat fel, egyiket *Novaránál*, a' másikat pedig *Tortonánál*; mely táborokba, egész hadi készülettel szállíttatja a' Katonaságot. — Mártz. 19-dikénn három Királyi Rendelések tétettek közönségesekké, melyek között az első értelme szerént, húsz millióig lehet béadni az Ország' Kaszszájába különbkülönbféle summa-pénzeket, oly feltétellel: hogy száztól négy interes fizetődik örökre; 15 millióig pedig oly módon, hogy, ha az ezen költsön summát béadott Személyek között meg-halnak némelyek: úgy, az életben maradtak között osztatnak fel azok az Interesek, melyeket a' Meghóltak szedtek. A' kik tehát legtovább élnek az ilyen Intereszsedők között: azok végre igen nagy intereseket kápnak a' magok töke-pénzeiktől. (*Tontinaknak* neveztetnek az efféle Interesek, a' Feltalálójokról *Fonti* nevű Olaszról, melyek, Fr. Országban a' 17-dik Század' közepénn vétettek szokásba). — A' Bankó is el fogadja *Turinbann* mind addig a' hozzá ajánlandó summákat, míg azok, 40 millióra nem telnek; el fogadja pedig Bankó-tzedulákban, és réz-pénzekben is. — A' 2-dik Rendelés szerént, Valaki örökséget kap: tartozik minden száztól tízet fizetni. — A' 3-dik Rendelés, megújítja, a' múltt esztendőbéli rendkívül való adók' fizetése eránt ki-adott parantsolatot.

A' Spanyol Udvar, Hadi Törvénytörvényosztály eleibe állítat minden Tengeri Tisztet, a' kik *Cordova* Admirális alatt tettek szolgálatot a' 14-dik Februáriusi verekedésben, magával a' nevezett Admirálissal együtt, kinek helyébe, Generál-lieutenánt *Gravina* neveztetett 's *Cádiz*ba is érkezett Mártz. 10 dikénn, még az előtt küldetett vala pedig már parantsolat a' Hajóssereghez, hogy elegendő eleséget szerezzen bé, 's úgy készítse magát mindenképpen, hogy 14 napok alatt ki-indúlhasson.

Elegyes Tudósítások.

Az Iffjú Svéd Királyt ditsérik a' *Stokholmi* Tudósítások, hogy önnön szorgalmatossága által, Másoknak is példát ad a' munkásságra, és igen kíván végire járni minden dolgoknak. A' leg meg-hittebb Embereinek láttatnak lenni Báró *Taube* és *Toll* Generálisok. Szeredán délután szokott audientziát adni Azoknak, a' kik magános dolgokbann akarnak véle szólni.

A' Néhai Lengyel Király *Stanislaus Augustus*' és Lengyel-Ország' adósságainak meg-vissgálása, és ki fizetése végett, egy Kommisszió állítatik fel a' Tsászári Királyi; az Orosz Tsászári; és a' Pruzszus Királyi Udvarok részéről, mely Kommisszió, időt szab a' Creditoroknak a' megjelenésre, és igaz keresetjeknek bé bizo-

nyítására, és e' folyó esztendő' Majusának 12-dikénn belé is kezd a' munkájába.

A' *Moskoui* koronázása' tzeremóniájának még tsak a' szempillantásait is akarja tudatni az Orosz Tsászár a' Pétersburgiakkal: azért is *Moskau* és *Pétersburg* közit, mely, 109 német mértföldre terjed, meg-rakatta 728 ágyúkkal, hogy ezek egymás után ki-sütögettetvén, hírül adják kevés idő alatt a' *Moskoui* tzeremóniás történeteket. — Ha valamely Orosz Pap, nagy bünt tselekezik is ezentúl: veréssel nem büntettetik; hanem el küldettetik olyan helyre, a' hol egész életébenn durva munkákat kell néki tenni. — A' Nemes Oroszoknak Gyűléseik, magoktól is vehetnek fel eddig Valakit Nemesnek a' magok kebelébe: de ezentúl Senkit se' vehetnek, a' Tsászárnak nyilvánvaló' engedelme nélkül.

Magyar - Ország.

Pozsonból Ápr. 19-dikénn: — „Ma délelőtti 9 órakor kezdődött itt a' Vármege' közönséges Gyűlése, melyre felette számosan gyülekeztek özsze, mind felsőbb mind alsóbb rendű Nemesek. Mindenek előtt fel-olvasatott Ő Felségének azon Rescriptuma, melyben a' Magyar Nemzetet a' minapi Ország-gyűlésben ígért Insurrectióra emlékezteti, 's azt a' mostani igen veszedelmes környülállásokra nézve kíván-

ja. Erre, T. *Benyóvszky* Consiliárius és első Vice-Ispány Úr velős magyarságú orázióval serkentette a' Gyülekezetet az Insurrectióra. Ezután egynéhány Személylyekből álló Deputátusok bé-vezették a' szálába Gróf *Pálffy* Miklós Generális Ő Nagyságát, ki, egy szép és hathatós Magyar Beszéddel bé-köszöntött a' Státusokhoz és Rendekhez. „Ő Felsége — *úgymond* — méltóztatott engem a' Dunán innen való Kerületben fel-kező Nemesség' Kapitánnyává nevezni, mely fényes ugyan, de felette bajos hívatalt magamra vállalni éppen nem mérészlettem volna, ha arra való erőt, 's igaz hazafiúi buzgóságot magamban nem tapasztaltam volna. Szerentsém lévén a' Tek. Státusok és Rendek között meg jelenni, szükségtelennek találok azt hószfzasan elő-adni, mitsoda nagy veszedelemben forog a' Haza? Tudja kiki, hogy az ellenség Magyar Ország' széléig jött már, 's *Fiumé*től fogva egész *Sopron* vidékéig mindeneket rémülésbe hozott, Hazánkat ki pusztítani 's örökös gyálatatba ejteni igyekezik. Utólaó veszedelmünkre tzelozó szándékát könnyen el is érheti, hogy ha a' Magyar Nemzet fel nem kél 's minden erejéből ellene nem áll.”

Többet most nem közölhattünk ezen érzékeny Beszédből, de a' Levél' végző sorait, ha mind hevennyibenn is ide írjuk:

„Ezen Beszéd, 's hofzfzas tanátskő-
zás után meg-egyeztek abban közönsége-
sen, hogy ez Generális, nem personá-
lis Insurrectió, 's hogy tehát a' Nemesi
karon kívül az ebben a' Vármegyében lé-
vő 302 porták közzül mindenik, egy egy
lovas, és 4 gyalog Katonát állítson ki
egész készületben. Arról is sokat tanáts-
koztak, mi módon tegyenek szert Élés-ka-
marára, és kész-pénzel meg-rakott Kasz-
fzára.“

Pozsonból 14-dik Áprilisben utazott
el a' Májlámban lakott *Ferdinánd* Fő-Her-
tzeg, egész Familiájával együtt *Holitsch*
felé.

A' Magyar Királyi Kamaránál, Proto-
collistából Expeditorrá lett *Nagy Eugenius*
Úr; Protocollistává pedig Concipistából,
Bedekovics Tamás Úr.

Mantuának néhai Kommendánssa F.
M. L. és a' *Maria Therésia* Katonai Rend-
jének középrangú Vitézze Gróf *Canto d'*
Yrles, rövid betegsége után el végezé 69
esztendőkre terjedt életét Ápr. 11-dikénn
Horvát-Országok *Warasdin* Városábann.

* * * * *
* * * * *
* * * * *

Tudósítás.

Fő T. *Grábai* Prépost *Horváth* Mi-
hály Úr, egy új Munkátskat adott ki, *Otia*
Poëtica tzím alatt, melynek főbb tárgyai
ezek:

Oratio ad Deum, pro Augustissimo Romanorum Imperatore et Rege Hungariae Apostolico, Francisco II.

Epigraphæ, Eminentissimi ac Celsissimi Principis Josephi e Comitibus de Battyán — I. Regni Hungariae Primatis — effigiei subjicienda.

Ad Excellentissimum, et Illustrissimum Dominum, Carolum e Comitibus Pálffy. S. C. et R. A. Majestatis Camerarium, et Actualem Intimum Status Consiliarium, ac per I. Regnum Hungariae, prout et Ordinis S. Stephani, Regis Apostolici, Cancellarium.

Ad Amicum, primitias studiorum suorum in lucem emittere parantem.

In illud axioma: Sol nunquam occidit Regibus Hispaniae.

Ad Excellentissimum, et Illustrissimum Dominum Josephum e Comitibus Csáky, de Keresztszegh. I. Comitatus Scepusiensis Perpetuum, et Supremum Comitem, ac Pro-Cancellarium Regium Hungarico-Aulicum.

De Christophoro Columbo Orbis Novi inventore.

Ad Alexandrum Nobilem de Pope.

In nativitatem Ferdinandi, Hereditarii Regii Hungariae Principis. Francisci II. Imperatoris et Regis Primogeniti.

In illam Atticam sententiam: Sol nun-

quam plures, quam cum deficit, Spectatores habet.

Ad Eminentissimum ac Celsissimum S. R. E. Cardinalem, ac S. R. Imperii Principem, Josephum e' Comitibus de Battyán — quod primus e nobilissima, ac vetustissima Prosapia sua Romanam Purpuram adeptus sit.

De Joanne Sambuco, et Adamo Francisco Kollario, Locupletatore altero, altero Directore Augustae Vindobonensis Bibliothecae.

Maria Theresia, Hungariae Instauratrix.

In mortem praematuram Alexandri Leopoldi, Hungariae — Hereditarii, Regii Principis, — Regni Hungariae Palatini, et Locumtenentis Regii.

De Cometis. De Theologia, ad mentem nullius Doctoris — — sed ad mentem Jesu Christi tradenda.

Ad Illustrissimum, ac Reverendissimum Dominum Paulum Rosos de Szent-Király-Szabadgya — S. C. et R. A. Majestatis Consiliarium, ac ad Excelsam Cancellariam Regiam Hungarico-Aulicam Referendarium.

Intemperiae Critonum. De Lege Naturae. Homo, Aenigma.